

Een masteropleiding als strategie voor kennisbenutting en -verspreiding door leraren?

HENK SLIGTE
WOUTER SCHENKE

Onderzoeksvragen

- Welke ervaringen hebben vo-docenten en -scholen met bestaande vormen van kennisbenutting door docenten en welke bijdragen leveren deze vormen aan kennisvergroting en verbetering van de onderwijspraktijk? (*inventarisatiefase*)
- Wat zijn goede strategieën om research-informed en research-based vormen van kennisbenutting vorm te geven in de school, zodanig dat verworven kennis ook daadwerkelijk wordt ingezet door deelnemende docenten en hun collega's in school? (*ontwerpfase*)
- Wat is het effect van deze strategieën op kennisvergroting en het handelen van docenten, zowel degenen die in onderzoek betrokken zijn als overige collega's? (*evaluatiefase*)

1. Het verzamelen van ervaringen van vo-docenten die deelnemen aan kenniskringen, leeskringen en overige (binnen- en bovenschoolse) netwerken die gericht zijn op gezamenlijke kennisverwerving
 2. Het verzamelen van ervaringen met onderzoek doen binnen de school door docentonderzoekers.
 3. Onderzoek naar leerKRACHT
 4. Onderzoek naar vo-docenten die een masteropleiding volgen
- Brug naar ontwerp- en uitprobeerfase: strategieën voor bevordering van kennisbenutting?

Dit onderzoek

- Welke bijdrage levert het volgen van een masteropleiding door leraren aan het **toepassen van kennis en inzichten** uit deze masteropleiding in de persoonlijke en professionele praktijk?
- In welke mate en op welke wijze worden deze kennis en inzichten **gedeeld met collega's en anderen** in en buiten de school?
- Beantwoording via aansluiten bij het onderzoek **'Effecten van een masteronderzoek op leraren en hun omgeving'**

Effecten van een master

- Onderzoek voor OCW: 2013-2017
- Lerarenbeurs belangrijke impuls (OCW - Amsterdam)
- Postinitiële masteropleidingen vnl. HBO:
 - Special educational needs (SEN)
 - Eerstegraads vakmaster (VAK)
 - Master Leren en Innoveren (MLI)
- Jaarlijks survey leraren po, vo, mbo
- Leraren die master doen of deden (interventiegroep) versus vergelijkbare leraren die dat niet doen of deden (controlegroep)
- Interviews en focusgroepen
- Drie rapporten (onze eigen website)

Project Kennisbenutting door docenten

HOME

WAT HOUDT HET PROJECT IN?

PARTNERS

NIEUWS

DOWNLOADS

leerKRACHT

Irma Heemskerk en Wouter Schenke hebben onderzoek gedaan naar het programma leerKRACHT

- [Beschrijving](#)
- [Rapport Kennisontwikkeling en kennisdeling met leerKRACHT](#)

Posters van scholen

- [Kennisbenutting Calvinj Goes Jaar 1](#)

Inventarisatie Kennisnetwerken

- [Presentatie die werd gegeven op de bijeenkomst van 22 juni 2016 op het Da Vinci College in Leiden.](#)

- [Presentatie Leraren congres](#)

- [Interview Didactief](#)

Informatie en onderzoeksrapporten

- [Effecten van een masteropleiding op leraren en hun omgeving](#)

TIJDSCHRIFT
VOOR
Orthopedagogiek

Lerende Leraren

• • • • •
Henk Sligte
Redactie

• • • • •
m.m.v.
Femke van den Berg
Edith van Eck
Irma Heemskerk
Arjan Heyma
Guuske Ledoux
Liselotte van Loon-Dijkers
Wouter Schenke
Henk Sligte
Ed Smeets
Marco Snoek
Monique Volman

• • • • •

11/12

november/
december
2016

Henk Sligte, Marco Snoek & Arjan Heyma

Lerende leraren die meesters worden

SAMENVATTING

In de afgelopen jaren heeft een groot aantal leraren met steun van de Lerarenbeurs een masteropleiding gevolgd. De masteropleiding Special Educational Needs (SEN-master¹) is daarbij de meest gekozen opleiding. Vooronderstelling bij deze en andere masteropleidingen is dat ze leraren beter toerusten op de complexe onderwijspraktijk en hen handvatten geven om bij te dragen aan schoolontwikkeling. Dat heeft de vraag opgeroepen in hoeverre masteropleidingen daadwerkelijk leiden tot effecten op leraren en scholen. In dit artikel presenteren we de resultaten die tot nu toe gevonden zijn in het onderzoek dat tussen 2013 en 2017 in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) wordt uitgevoerd onder leraren die een masteropleiding volgen. De uitkomsten van de effectevaluatie laten zien dat er enerzijds een duidelijke verbetering van de vakinhoudelijke kennis is, een effect dat ook overeind lijkt te blijven nadat leraren hun masteropleiding hebben afgerond. Anderzijds is er minder tevredenheid met de ondersteuning vanuit school in de vorm van beschikbaar gemaakte (werk)tijd voor het kunnen volgen van de masteropleiding. Mogelijk neemt de masteropleiding voor de betrokken leraren (veel) meer tijd in beslag dan de scholen kunnen en willen faciliteren, of neemt de behoefte aan ondersteuning bij leraren gedurende de masteropleiding toe of neemt de daadwerkelijke ondersteuning door scholen af. Per type masteropleiding zijn daarnaast specifieke effecten gevonden, die worden beïnvloed door de manier waarop de opleiding en de schoolpraktijk met elkaar zijn verbonden. Daarbij gaat het om het type onderwijssector, het schoolbeleid, het aantal collega's met een masteropleiding, de houding van de leidinggevende, de schoolstructuur en de beschikbare tijd die leraren hebben voor het in praktijk brengen van de opgedane kennis. Hiermee levert het onderzoek indicaties voor factoren die de impact van masteropleidingen versterken of belemmeren. Het is van belang dat schoolleiders en leraren die een masteropleiding volgen, rekening houden met deze factoren.

1 Meer leraren als 'meester'

Leraren in primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs blijven zich op verschillende manieren ontwikkelen. Naast informeel leren, het leren in school-specifieke scholingstrajecten, en het leren van en met elkaar in professionele leergemeenschappen of andersoortige 'communities', leren leraren ook via meer reguliere kwalificatieroutes. Jaarlijks schrijven zo'n 2.000 leraren zich in voor een SEN-master, ongeveer 700 leraren voor een eerstegraads master, en zo'n 350 leraren voor een master Leren & Innoveren. Zie Tabel 1 voor het aantal inschrijvingen per masteropleiding in twee studie jaren.

Onderdeel van mastersurvey

- Drie extra vragen, alleen voor leraren in het vo die master (SEN, VAK, MLI) doen of deden
 1. Ik pas recent aangeleerde kennis en verkregen inzichten vanuit de masteropleiding toe tijdens/in [situaties]
 2. Ik verspreid recent aangeleerde kennis en verkregen inzichten vanuit de masteropleiding in de vorm van [communicatievormen]
 3. Ik verspreid recent aangeleerde kennis en verkregen inzichten vanuit de masteropleiding onder [personen, groepen]

	TOTAAL		SEN		VAK		MLI	
Respons	291		70	24,1%	183	62,9%	38	13,1%

	TOTAAL		SEN		VAK		MLI	
2014-2015	142	48,8%	36	51,4%	95	51,9%	11	28,9%
2015-2016	149	51,2%	34	48,6%	88	48,1%	27	71,1%
Afgestudeerd	68	23,4%	33	47,1%	25	13,7%	10	26,3%
Studerend	223	76,6%	37	52,9%	158	86,3%	28	73,7%

Toepassen van kennis

	TOTAAL (n=289)		SEN (n=70)		VAK (n=181)		MLI (n=38)	
	Gem	SD	Gem	SD	Gem	SD	Gem	SD
a. tijdens lesvoorbereiding	3,31	1,15	3,24	1,27	3,38	1,13	3,13	1,02
b. tijdens de les	3,54	1,06	3,86*†	0,98	3,47*	1,10	3,32†	0,90
c. tijdens leerling-besprekingen	2,90	1,33	4,07*†	0,95	2,35*‡	1,17	3,37†‡	1,03
d. in gesprekken met collega's	3,42	1,08	4,00*	0,90	3,08*‡	1,07	3,97‡	0,72
e. in gesprekken met leidinggevend	3,30	1,23	4,01*	0,94	2,87*‡	1,20	4,05‡	0,84

1=Zelden – nooit; 2=Soms; 3=Regelmatig; 4=Vaak; 5=Zeer vaak – altijd.

* = verschil SEN – VAK significant op 5% significantieniveau

† = verschil SEN – MLI significant op 5% significantieniveau

‡ = verschil MLI – VAK significant op 5% significantieniveau

Toepassen van kennis

1=Zelden – nooit; 2=Soms; 3=Regelmatig; 4=Vaak; 5=Zeer vaak – altijd.

a. tijdens
lesvoorbereiding

a: 3,38: 3,13

— SEN
— VAK
— MLI

e: 4,05: 2,87

e. in gesprekken
met
leidinggevenden

b. tijdens de les

b: 3,86: 3,32

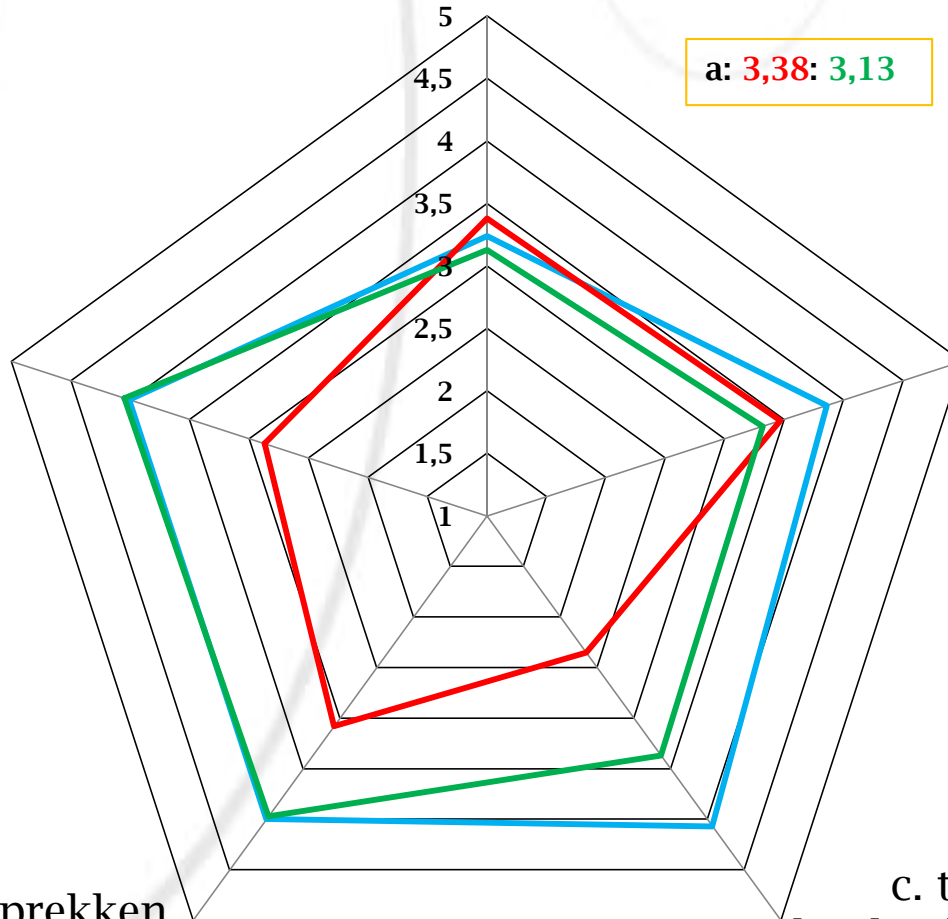

c: 4,07: 2,35

d: 4,00: 3,08

d. in gesprekken
met collega's

c. tijdens
leerlingbespreking
en

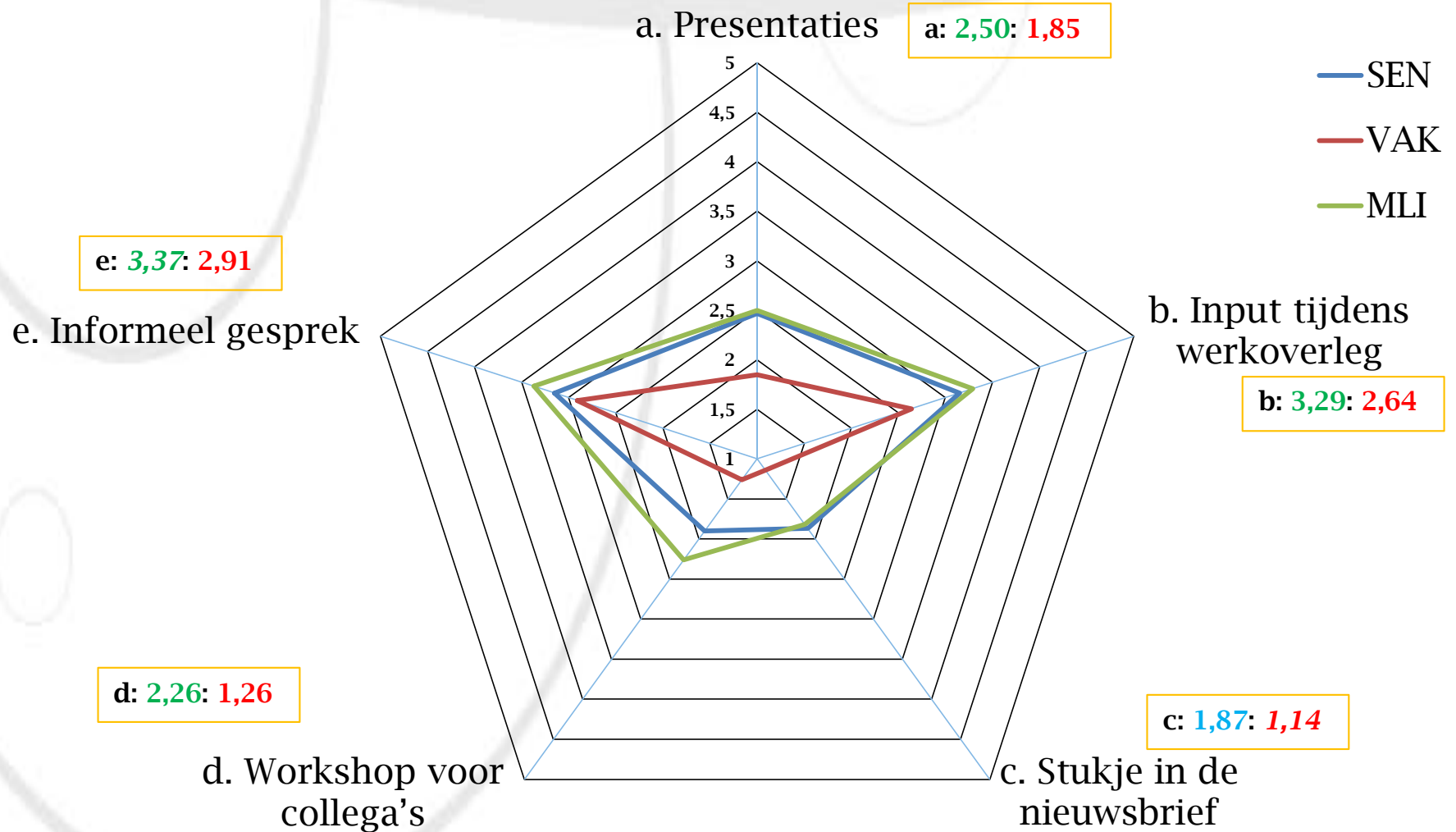

Conclusie toepassen

- Algemeen toepassen van kennis: regelmatig of vaker
- Verschillen tussen type master
 - SEN → leerlingbesprekingen vs lesvoorbereiding
 - VAK → tijdens de les vs leerlingbesprekingen
 - MLI → gesprek leidinggevenden vs lesvoorbereiding
- Significante verschillen tussen masters (~~lesvoorbereiding~~)
 - SEN > VAK
 - MLI > VAK
- Scores VAK laagste scores, SEN hoogste scores
- Veel open antwoorden over toepassings situaties binnen en buiten de school
- het minst vaak van VAK

Verspreiden van kennis: hoe?

1=Zelden – nooit; 2=Soms; 3=Regelmatig; 4=Vaak; 5=Zeer vaak – altijd.

Verspreiden van kennis: hoe?

	TOTAAL (n=282)		SEN (n=68)		VAK (n=176)		MLI (n=38)	
	Gem	SD	Gem	SD	Gem	SD	Gem	SD
a. Presentaties	2,09	1,12	2,47*	1,20	1,85*†	1,04	2,50†	1,03
b. Input tijdens werkoverleg	2,85	1,06	3,15*	1,04	2,64*†	1,04	3,29†	0,96
c. Stukje in de nieuwsbrief	1,40	0,79	1,87*	1,09	1,14*†	0,39	1,82†	0,98
d. Workshop voor collega's	1,55	0,87	1,90*	0,96	1,26*†	0,57	2,26†	1,20
e. Informeel gesprek	3,03	1,02	3,15	1,08	2,91†	1,03	3,37†	0,71

1=Zelden – nooit; 2=Soms; 3=Regelmatig; 4=Vaak; 5=Zeer vaak – altijd.

* = verschil SEN – VAK significant op 5% significantieniveau

† = verschil MLI – VAK significant op 5% significantieniveau

Conclusie verspreidingsvorm

- Algemeen: regelmatig (informeel) of minder vaak
 - Verschillen tussen type master
 - SEN → werkoverleg vs nieuwsbrief/workshop
 - VAK → informeel vs nieuwsbrief
 - MLI → informeel vs nieuwsbrief
 - Significante verschillen tussen masters
 - SEN en MLI > VAK → alles behalve informeel
 - MLI > VAK → informeel
 - Scores VAK laagste scores, MLI hoogste scores
- Veel open antwoorden over verspreidingsvormen binnen en buiten de school
- het minst vaak van VAK

Verspreiden: onder wie?

1=Zelden – nooit; 2=Soms; 3=Regelmatig; 4=Vaak; 5=Zeer vaak – altijd.

a. Directe collega's

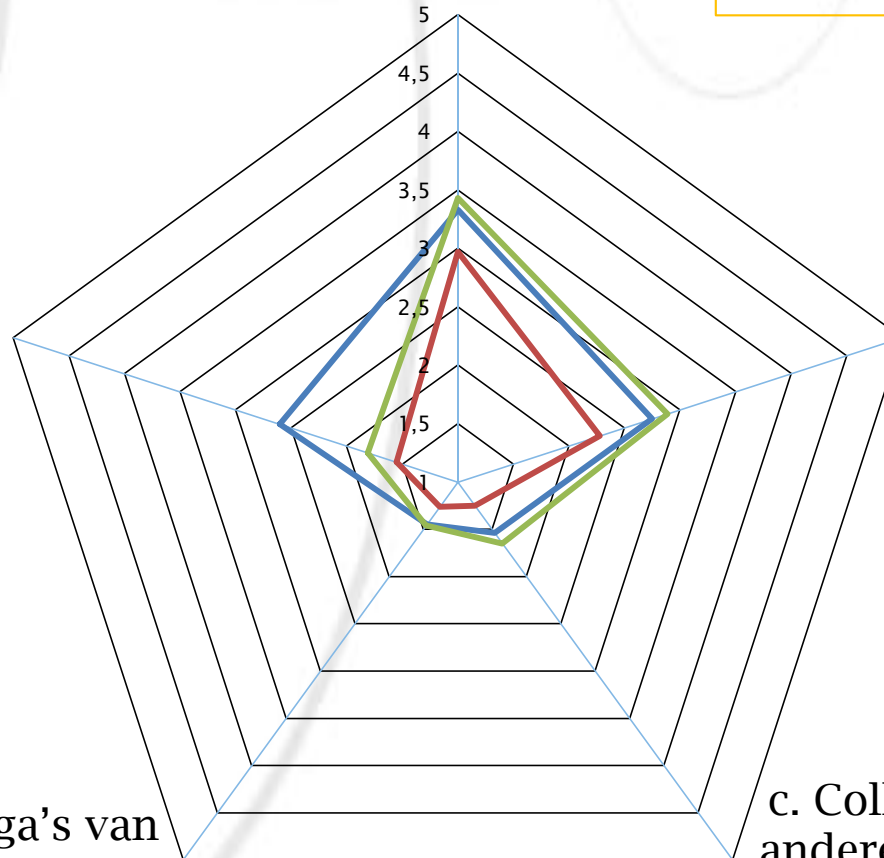
a: 3,43: 2,97

e: 2,60: 1,55

e. Anderen, zoals ouders

d: 1,46: 1,26

d. Collega's van scholen buiten mijn bestuur

— SEN
— VAK
— MLI

b. Andere collega's op mijn locatie

b: 2,89: 2,28

c: 1,65: 1,25

c. Collega's op andere scholen binnen het eigen schoolbestuur

Verspreiden onder wie?

	TOTAAL (n=286)		SEN (n=67)		VAK (n=182)		MLI (n=37)	
	Gem	SD	Gem	SD	Gem	SD	Gem	SD
a. Directe collega's	3,12	1,01	3,33 [*]	1,06	2,97 ^{*†}	1,01	3,43 [†]	0,84
b. Andere collega's op mijn locatie	2,47	1,07	2,75 [*]	1,12	2,28 ^{*†}	1,01	2,89 [†]	1,08
c. Collega's op andere scholen binnen het eigen schoolbestuur	1,37	0,78	1,54 [*]	0,91	1,25 ^{*†}	0,66	1,65 [†]	0,98
d. Collega's van scholen buiten mijn bestuur	1,33	0,77	1,45	0,88	1,26	0,69	1,46	0,90
e. Anderen, zoals ouders	1,83	1,02	2,60 ^{*‡}	1,22	1,55 [*]	0,79	1,81 [‡]	0,91

1=Zelden – nooit; 2=Soms; 3=Regelmatig; 4=Vaak; 5=Zeer vaak – altijd.

* = verschil SEN – VAK significant op 5% significantieniveau

† = verschil MLI – VAK significant op 5% significantieniveau

Verspreiding naar personen

- Algemeen: vaakst directe collega's, daarna andere collega's; SEN: ouders
- Niet veel verschillen tussen type master
- Significante verschillen tussen masters (~~buiten bestuur~~)
 - SEN > VAK en MLI bij ouders
 - SEN en MLI > VAK bij collega's
- Scores VAK laagste scores, SEN hoogste scores
- Paar open antwoorden over verspreiding binnen en buiten de school
- het minst vaak van VAK

- Type masteropleiding van belang
 - Verschillende doelen, verschillende handvatten
 - Verschillende voorbereiding tot 'change agent'
- Verschillen
 - VAK: belangrijkste doel om leraren voor te bereiden op lesgeven in de bovenbouw van havo en vwo. Vakinhoud, vakdidactiek
 - SEN: doel om de pedagogisch-didactische vaardigheden van leraren te versterken. Omgaan met diversiteit, specifieke doelgroepen
 - MLI: ontwikkelen van deskundigheid ten aanzien van pedagogisch-didactische innovaties in het onderwijs en het leiderschap van leraren daarbij. Onderwijsinnovaties, coaching

Conclusies overall

- Schoolbeleid van belang
 - Beeld over concrete meerwaarde masteropleiding
 - Benutten meerwaarde, condities daarvoor
- Bevorderende en belemmerende factoren
 - Schoolcultuur: rol leidinggevende en collega's/teams
 - Bereidheid om input te erkennen, professionele dialoog
 - Schoolstructuur: vaste rollen vs flexibiliteit inzetten expertise

De masteropleiding als strategie voor kennisbenutting en -verspreiding door leraren?